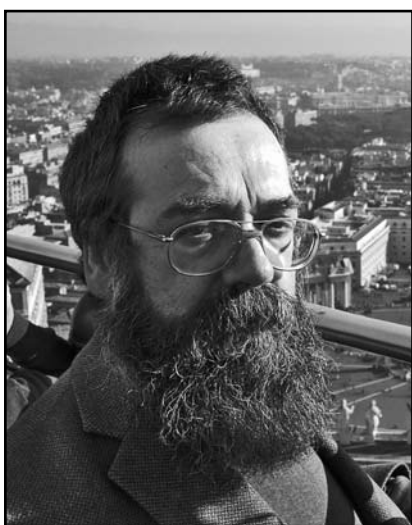


Úvodník místo editorialeu



Další dva roky uplynuly jako voda a letos na jaře nás čeká další (již desátá – jubilejní) řádná valná hromada Společnosti pro duchovní hudbu. Nechceme naše členy a čtenáře unavovat „bájným vyprávěním starců“, historii nechme historikům. Domnívám se však, že výročí a valná hromada je dobrou příležitostí zamyslet se nad tím, co děláme, proč to děláme, jak to děláme a hlavně – jakou to roli vlastně oráme. Vzletně řečeno – je třeba položit prst na tep doby.

Takové pokládání prstu lze udělat dvěma způsoby. Buď napsat zasvěcený, pravdivý, vyvážený a geniální text, před kterým nezbude než v úctě smeknout, a ten vám pak předložit, nebo naopak vytvořit pár lehce nadhozených bodů a nechat je dopracovat vás všechny, aby se do nich promítly zkušenosti těch, kdo chrámovou hudbou aktivně žijí a nesou tíhu dne (nebo častěji tíhu neděle). Neboť jak se výstižně říká – kdo to umí, ten to dělá. Kdo to neumí, ten to učí. A kdo neumí ani to, ten to řídí. A my už Společnost a potažmo duchovní hudbu řídíme dost dlouho.

Rozhodli jsme se pro druhou možnost. Už proto, že jsme se nikdy o něco podobného nepokusili, už proto, že Psalterium je prostředek, který jsme dříve k dispozici neměli.

Před čtyřmi lety, v době, kdy Blog duchovní hudby byl ještě mladý, na něm bylo uveřejněno resumé dosud posledního pokládání prstů na tep doby pod názvem „Naléhavý text neujasněné formy, sporného významu a velmi nejistého dopadu“. Čtu-li tento text dnes, připadá mi stále aktuální, už proto, že je spíše obecný a jednotlivým konkrétnostem se nevěnuje. Proto jsem se rozhodl jej „pro připomenutí“ znovu zveřejnit. Jsem totiž tak hluboce přesvědčen, že jej dosud nikdo z čtenářů Psalteria nečetl, že slibuji na valné hromadě láhev dobrého vína každému, kdo místopřísežně prohlásí (raději předem e-mailem, abych věděl, kolik lahví mám přinést), že text již na Blogu četl. Přirozeně z vlastní kapsy, nikoli z rozpočtu SDH.

ní hudbu. Zatím. Jsou to texty autorské (první dva moje a třetí Pavla Svobody) a jsou určeny pouze k tomu, abyste se k nim vyjádřili, navrhli jejich pozměnění, úpravy a doplnění a nebo je rovnou úplně přepsali tak, aby skutečně odrážely pohled a názor Společnosti pro duchovní hudbu. Jako z takových pak budeme vycházet při své další práci. Myslím, že blízcí se dvacetiletí SDH za takové ohlédnutí a reflexi stojí.

Přirozeně, že přijdete-li se svými návrhy a připomínkami až na valnou hromadu, bude pro jejich zapracování beznadějně pozdě. Proto využijte Blogu duchovní hudby (<http://blog.sdh.cz>) pro diskuse, nemáte-li možnost webu nebo nemáte-li web v oblibě, napište.

Když už jsem si vzal takhle na začátku slovo, dovoluji ještě pár vět k obsahu čísla. Zajistě si všimnete, že začínáme nový seriál textů v řádné příloze, tentokrát o dějinách křesťanské hudby prvního tisíciletí.

Abychom nebyli tak sebestřední, je větší

Výbor společnosti Pro duchovní hudbu svolává řádnou valnou hromadu Společnosti na sobotu 25. dubna 2009 od 10 hodin do oratoře Chrámu sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně.

Na programu je projednání zprávy o činnosti a hospodaření, volba předsedy a výboru Společnosti a diskuse o stavu duchovní hudby a dalším směřování Společnosti pro duchovní hudbu.

Srdečně zveme všechny členy, zájemce o členství i hosty, kteří by se chtěli zúčastnit.

Druhým takovým „programovým“ textem je do jednotlivých bodů odpovídajícím jednotlivým oblastem rozdělená „Zpráva o stavu duchovní hudby“. Vlastně to není úplně přesné, protože je to nejen o stavu, ale i o výsledcích naší činnosti. Třetím programovým textem je nástin zrcala pro zpytování svědomí chrámového hudebníka.

Tyto tři texty přinášíme ve zvláštní příloze tohoto čísla. Upozorňuji, že se nejedná o stanovisko Společnosti pro duchov-

na obsahu tohoto čísla věnována aktivitám někoho jiného, než SDH.

Nakonec mi dovoluji popřát požehnané prožití postní doby a řádnou hudební oslavu Zmrtvýchvstání, neb další číslo vyjde až po Velikonocích.

Živí! Klub

Stalo se a stane

Milí čtenáři,

ti, kdo čtou tyto řádky, zjevně prožili a přežili radosti Vánoc a novoročních oslav, v nichž jistě byla i spousta krásné duchovní hudby. A tak se vrháme do dalšího ročníku našeho časopisu a s ním i do gratulací na dálku těm, členům SDH, jež si mohou udělat další pomyslný zářez na pařebě let strávených v muzikantské službě Pánu Bohu. Připomeňme si, že do příštího vydání Zpravodaje uslyší na dálku naše Živijó především ti s kulatými narozeninami – Ludmila Kindlerová, Hubert Hoyer a Marek Klein. Polokulatiny oslaví z našich řad Alena Adamcová, Daniela Javorčková, Věnceslava Snětinová, Jaroslav Martinásek a Josef Šobáň. Nekulaté pak oslaví sestry – členky (nemáte nějaký lepší výraz?) Klára Jelínková, Olga Ježková, Markéta Kabelková, Zdenka Kareninová, Maria Procházková, Zdenka Srkalová, Jana Svobodová, Aneta Szukalská a Magdaléna Štamfestová, jakož i kůrovci Anton Datelinka, Martin Grombířik, Václav Hálek, Radek Holub, Jiří Hrnčíř, Bohuslav Korejs, Josef Kšica, Jiří Laburda, Josef Novák, Otto Novák, Jan Pobuda, František Semerád, Josef Soběslav, Rudolf Sticha, František Šmíd a já, nedochůdce.

Připomeňme si, že Karel Sklenička (17. 2. 1933 – 6. 3. 2001), Antonio Vivaldi (*4. 3. 1678), Josef Mysliveček (*9. 3. 1737), G. B. Pergolesi (+16. 3. 1736), G. P. Telemann (*17. 3. 1681), J. S. Bach (*21. 3. 1685), J. V. A. Stamic (+27. 3. 1757), Joseph Haydn (*31. 3. 1732), G. F. Händel (23. 2. 1685 – 14. 4. 1759) slaví s námi narozeniny pro život časný či věčný z druhého břehu a jistě jsou s námi na našich kůrech.

Všem oslavenčům patří naše gratulace, vděk a modlitby za jejich přínos duchovní hudbě.

V minulém čísle jsem vám kladl na srdce, že společenská rubrika má sloužit k tomu, abyste zde oznamovali svoje svatby, povýšení do hodnosti generálmajora apod. A to jsem neměl psát, protože mě něco podobného postihlo – a svatba to (bohužel?) nebyla. To ale asi většinou víte, přišlo mi jen vhodné to sem naznačit, když k tomu vyzývám i vás.

Pavel Svoboda

BLAHOPŘÁNÍ OTCI STANISLAVU PŘIBYLOVI

Velkým potěšením byla redakci Psalteria zpráva o zvolení nového generálního vikáře Litoměřické diecéze. Stal se jím dlouhodobý člen a spoluzakladatel SDH otec Stanislav Příbyl.

P Příbyl se narodil v Praze – Strašnicích, studoval střední zeměměřičskou školu. Po maturitě absolvoval noviciát v Polsku (1990-1991), složil řeholní sliby v kongregaci redemptoristů, poté studoval KTF UK a prožil formaci v pražském Arcibiskupském semináři (1991-1996). Po vysvěcení na kněze (1996) byl farním vikářem na Svaté Hoře (1996-1999) a farářem tamtéž (od roku 1999). V roce 2002 byl zvolen provinciálem pražské provincie redemptoristů, v roce 2004 jmenován prezidentem Arcidiecézní charity Praha a v 2008 členem kněžské rady v Pražské arcidiecézi.

V letech 1985-1990 působil jako varhaník v různých pražských kostelech, především ve své domácí farnosti v Praze-Strašnicích. Jako aktivní muzikant má pochopení pro „tvrdý chlebiček varhaníkův“, ze svého posledního působení na Svaté Hoře si odnáší mj. zkušenosti, jak zachraňovat vzácné historické varhany. Přejeme mu Boží požehnání ve službě diecézi, která má (nejen) pověst složitého duchovního terénu, ať je posilou otci biskupovi Baxantovi a přispěje i k rozkvětu liturgické hudby.



CONVIVUM 2009 SE BLÍŽÍ

Milí přátelé, dá-li Pán Bůh, Společnost pro duchovní hudbu uspořádá ve dnech 15. – 23. srpna 2009 v premonstrátském klášteře Želiv (www.zeliv.cz) opět Mezinárodní letní školu duchovní hudby Convivium, tentokrát její 6. ročník. I když tradičně bude celý onen týden hudebně směřovat k závěrečnému sobotnímu koncertu a nedělní bohoslužbě, abychom neupadli do rutiny, bude několik věcí nových.

Především potkáme tři nové lektorské tváře: **John Bowley**, významný tenorista a dirigent, jinak manžel Nicki Kennedy, povede třídu anglikánských nešpor napříč časem. **Marek Štryncl** povede třídu barokního ordinária; bude na vás, v jaké sestavě se přihlásíte, zda tato třída bude smíšenou či ženskou záležitostí. Úplnou novinkou bude třída sborových spirituálů, kterou povede proslulý dánský lektor s korejskými kořeny **Lars Jochimsen**.

Mezi lektory se ale potkáme i se starými známými: **Jiří Hodina** tradičně povede gregoriánský chorál, **Vincent Rigot** bude trénovat tým varhaníků, otec **Grzegorz Cebulski** nám opět bude odkrývat krásy pravoslavného zpěvu. Interpretační sólový zpěv bude učit opět **Nicki Kennedy**, hlasovou techniku pak nám bude zlepšovat **Veronika Höslová**.

Logistickou novinkou bude možnost ubytování ve spacácích na karimatkách za poplatek cca 55 Kč za noc: to jistě bude vítaná pomoc pro mladší ročníky, jimž peněženka ještě normální ubytování nedovoluje, ale záda jim ještě karimatku dovolují.

Finanční podmínky budou jinak v podstatě podobné cenám v roce 2007. Přihlášky budou jediné on-line, sledujte proto www.convivium.cz.

S pozdravem *Ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum*

Vaši conviviatoři
Marika Pečená, Pavel Svoboda a Jiří Kub

SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU PŘIJME SEKRETÁŘKU

nebo sekretáře. Rozsah práce odpovídá přibližně polovině pracovního úvazku. Požadavky: základní orientace v církevním prostředí, počítačová gramotnost (MS Office). Charakter práce sekretariátu vyžaduje možnost být přítomen v kanceláři (Praha 6, Koleční 4) po dva večery a jedno dopoledne v týdnu, jinak je pracovní doba volná, značnou část práce je možno vykonávat i doma, máte-li připojení na web. Zájemci se mohou hlásit na adrese kancelar@sdh.cz.

Je kulturní centrum v jičínské farnosti splněným přáním biskupa Duky?

Nedávno se mi dostaly do ruky výroční zprávy dvou mladých občanských sdružení: Literacy Jičín a Trinitatis Societas. Není dnes nic neobvyklého, že i jednotlivé sbory (dokonce i chrámové) se organizují jako občanská sdružení, ale v tomto případě jde o iniciativu zaměřenou regionálně. Vzpomněl jsem si na rozhovor s otcem biskupem Dukou, ve kterém ke vzniku právě takových center vyzývá a tohle je právě v jeho diecézi.

Domnívám se, že vznik této iniciativy není přímo odpovědí na výzvu diecézního biskupa, spíše jde o náhodu či shodné hodnocení znamení doby. Ale když už tento šťastný souběh okolností nastal, myslím že by si jej mohly obě strany uvědomit a pro rozvoj vzájemné spolupráce využít.

JiKu

LITERACY JIČÍN

Občanské sdružení Literacy Jičín bylo registrované u MVČR 18. 11. 2008, jako hudební spolek zpěváků a muzikantů však již působíme více než 1 rok a snažíme se tak navázat na zaniklou tradici

„Literáckýho bratrstva města Jitčina nad Cidlinou“, které zde působilo coby určitý „klub vzdělců“, modlitební společenství či amatérský sbor asi od 16. století až do jeho oficiálního zrušení Josefem II. (tyto aktivity však byly ve společnosti tak zakořeněny, že jejich stopy lze najít i v 19. století). Za krátké období své novodobé existence jsme pod vedením sbormistra Michaela Pospíšila, s jehož osobností je obnova „Literáků“ spjata, již stihli veřejnosti (nejen jičínské) představit bohatý program akcí a koncertů duchovní i světské hudby převážně z 16. – 18. století ve spolupráci s Městem Jičín, o.s. Trinitatis Societas, Arciděkanským úřadem Jičín, Regionálním Muzeem a Galerii v Jičíně, Psalteriem, s.r.o. a souborem Ritornello. Mezi naše nejvýznamnější počiny patří vánoční koncert v Jičíně (13. 1.), hudební doprovod velikonoční bohoslužby v Jičíně (31. 3.), účinkování při akci „Barokní pouť“ v Ostružně u Jičína (18. 5.), vystoupení v rámci Valdštejnských slavností v Jičíně (24. – 25. 5.), koncerty „Mariánské nešpory“ na Jičínsku (31. 5. – 1. 6.), vystoupení na vernisáži k výstavě církevních textilií a hudební doprovod při bohoslužbě v Bělé pod Bezdězem (13. 6.), účast a koncerty v rámci letních hudebních dílen na Valdštejnu, Mnichově Hradišti, Choustníkově Hradišti (červenec-srpen), hudební doprovod slavnosti sv. Anny v Dolním Lochově u Jičína (26. 7.), koncert v rámci festivalu barokní hudby na Kuksu (21.

Podíl zájemců o zděděný poklad liturgické hudby je mezi současnými křesťany v jednotkách procent. Máme tuto malou část brát jako vzor a příklad pro ostatní, nebo jako více či méně tolerovanou minoritu?

Ten závěr otázky odmítám, protože „tolerované minority“ je už poněkud zprofanovaný pojem a patří k dost problematickému chápání života.

Domnívám se, že je to do jisté míry smutné, že je to tak malý počet lidí. Ovšem nedivme se tomu, je to důsledek školské politiky, která souvisí se vzdělaností lidí věřících a potažmo i lidí z řad duchovenstva či řeholního stavu.

Na druhou stranu si myslím, že by mohlo být velkým úkolem, aby právě tyto zájemci, i když jich je početně málo, vytvořili centra v konkrétních územích, kde by bylo možné se setkávat s těmito poklady, protože podle slov samotného Pána Ježíše víme, že správný hospodář nejenom používá věci nové, ale je si vědom i té zásoby věcí kvalitních a starých. Víme, že ne vždy může mladé víno nahradit staré víno, a myslím, že je to obdobně i v oblasti kultury a tedy i v oblasti hudební.

Nedostatečná vzdělanost v tomto oboru je velký problém. Persekuce křesťanů a znemožňování větší kulturní úrovně našich bohoslužeb přineslo své neblahé ovoce a myslím, že se nám ještě zcela nepodařilo, aby se ve vzdělávacích formách a pod. uplatnilo i toto hledisko.

Možná, že je to i otázka pedagogická, jak postupnými krůčky seznamovat především mladou generaci s tímto pokladem, a asi by stálo za to, aby se vaše iniciativa zaměřila na diecézní setkání mládeže, kde byste mohli prezentovat tyto hodnoty. Snad by pak nedocházelo k takové jednostrannosti, kde velká část věřících touží nejenom po nové tvorbě, ale po určitých módních vlivech, které také pronikají do duchovní hudby.

Dominik Duka

přepis části rozhovoru pro Radio Vaticana
vysílaný 25. 8. 2008
<http://www.radiovaticana.cz/porady.php4?rok=2008>



8.), vystoupení na vernisáži k nedožitým 80. narozeninám V. Komárka ve Vokšicích u Jičína a hudební doprovod při posvěcení v Konecchlumí na Jičínsku (30. 8.), účinkování v rámci „Barokního posvěcení“ v Ostružně u Jičína (14. 9.), koncert v Oknech na Českolipsku (16. 11.), koncert k slavnosti sv. Cecílie v Jičíně (22. 11.), vystoupení na vernisáži k výstavě „Valdická kartouza“ v Jičíně (29. 11.), koncerty adventních zpěvů na Bradecích u Jičína a v Jičíně (7. 12.), vánoční vystoupení na Jičínsku v Konecchlumí a Ostružně (24. 12.) a v Jičíně (28. 12.).

Jakkoli by se mohlo zdát, že je „stará hudba“ lákavá pro užší okruh veřejnosti, akce pořádané v roce 2008 však svědčí o velkém zájmu návštěvníků. Náš repertoár vychází z dobových pramenů a v duchu dobové interpretace zpěvu a nástrojů se také snažíme dané dílo oživit, spolu s využitím kostýmů, které autenticitu provedení umocňují. Programy koncertů tvoří jak skladby a písně, které patřily k univerzálnímu evropskému dědictví, tak i díla vážící se k našemu regionu, která teprve později u nás získala věhlas (např. písně V. K. Hollana Rovenského). Výběr repertoáru se tématicky odvíjí od obecných či místních tradičních svátků, slavností, výročí a jiných významných dní. Je pro nás symbolickou výzvou, že velká řada autorů působila právě v Jičíně. Repertoár představujeme v souladu s jeho charakterem buď v našem vlastním obsazení nebo ve spolupráci s hosty. Program koncertů, který zpravidla doprovází odborný, vtipně vedený komentář kapelníka, bývá sestaven tak, aby se mohla zapojit i širší veřejnost, která pro tuto příležitost může využít i námi vyrobené zpěvníky. Za pouhý rok své existence jsme stačili představit 43 různých vystoupení, z nichž



mělo každé svůj originální program, a dostali jsme se tak do povědomí jak „laické“, tak i hudební veřejnosti. Na ustavující schůzi sdružení v listopadu 2008 byl valnou hromadou zvolen výbor, zastoupený předsedou sdružení Ing. Janem Janouškem, místopředsdkyní Mgr. Janou Bosákovou a Mgr. Olgou Starou. Valná hromada přijala plán aktivit pro rok 2009 se záměrem pokračovat v obdobné činnosti jako v předešlém roce ve smyslu celoročního cyklu aktivit a vystoupení, vycházejících zvláště ze „Zpívaného Kalendáře“ M. Pospíšila neboli tematického harmonogramu koncertů zaměřených na liturgické či světské slavnosti a svátky. K 31. 12. 2008 čítala členská základna 12 hudbymilovných lidí.

TRINITATIS SOCIETAS

Občanské sdružení Trinitatis Societas bylo registrované u MVČR od 17. 8. 2007. Členové této mladé organizace se však cíleně věnovali organizování a tvorbě kulturních programů a aktivit na Jičínsku již po dobu předchozích více než 10 let. Činnost sdružení v roce 2008 řídil Výbor zastoupený předsdkyní Janou Bosákovou a místopředsdou Jaromírem Gottliebem a Michalem Pospíšilem.

Naším obecným cílem je organizovat a podporovat kulturní, vzdělávací a společenské aktivity zaměřené na obnovu kulturně-historických a duchovních barokních tradic a osobnostní rozvoj – s cílem propojit tyto aktivity s místními komunitami. Mezi hlavní priority naší činnosti patří obnova a oživení sakrálních architektonických a krajinných prvků a vztahů k nim. Na tomto pojetí je také založena naše vize oživení komplexu fara-kostel v Ostružně u Jičína a přilehlé lesní kaple sv. Trojice, vycházející z našeho projektu „Obnova barokní komponované krajiny s centrem v barokním komplexu fara+kostel v Ostružně a soustavou souvisejících kaplí na bývalém Schlikovském panství“. Postupná společná práce místní a hostující komunity na obnově genia loci této oblasti, rozvíjející principy spolupráce, pomoci a sounáležitosti, by se tak zároveň mohla stát i jejich určitou vnitřní obnovou a mohla jim dát nový smysl. V tomto směru usilujeme o vytvoření kulturního centra v objektu fary, které by mohlo být i jakousi vstupní branou návštěvníkům do okolní barokně komponované krajiny tzv. Mariánské zahrady. V návaznosti na vytvoření koncepce využití fary v předešlém roce se naší hlavní prioritou pro rok 2008 stal záměr získat tento objekt od římskokatolické církve do pronájmu na symbolických 33



let. 9. 9. 2008 byla nakonec očekávaná „Smlouva o nájmu souboru nemovitostí Fara Ostružno u Jičína“ schválena, a tak jsme od podzimu mohli objekt začít spravovat a připravovat na nutné údržbové práce, které by měly proběhnout v roce 2009.

Mezi naše nejvýznamnější akce, pořádané v Ostružně patří především obnova tradiční ostruženské poutě nazvaná „Barokní pout“ (18. 5.) ve spolupráci s obcí a farností Ostružno, Psalteriem s.r.o., Regionálním muzeem a galerií v Jičíně a hudebními soubory Ritornello a Literacy Jitčín. Připravili jsme bohatý program: slavnostní bohoslužbu, prohlídku fary s občerstvením, hodovní hudbou a loutkovým divadlem, putování ke kapli sv. Trojice, požehnání a „piknik koncert pod širým nebem“. Akce se zúčastnilo přibližně 100 návštěvníků z řad místních a přespolních. I přes nepřízeň počasí se záměr obnovení tradice povedl k zjevné spokojenosti všech. Další velkou akcí byla slavnost „Božího Těla“ (22. 5.), kde jsme ve spolupráci s farností a souborem Literacy Jitčín připravili hudební doprovod při bohoslužbě a následné procesí. Akce se zúčastnilo asi 120 spokojených návštěvníků, místních i přespolních. Hlavní podzimní akcí bylo ostruženské posvícení nazvané „Barokní posvícení“ (14. 9.) ve spolupráci s obcí a farností Ostružno, Psalteriem, Regionálním muzeem a galerií v Jičíně a hudebními soubory Ritornello a Literacy Jitčín. Zajistili jsme bohatý program: slavnostní bohoslužbu, prohlídku fary s posvícenskými hody, hodovní hudbou a loutkovým divadlem a koncert v kostele. Posvícení se zúčastnilo přibližně 60 návštěvníků z řad místních a přespolních, kteří akci hodnotili jako velmi úspěšnou. Významnou akcí byla také slavnost „Dušičky“ (2. 11.), kterou jsme zorganizovali společně s farností a souborem Literacy Jitčín. Nabídli jsme koncert, průvod na hřbitov s požehnáním a malé „pookřátí“ na faře. I když se akce zúčastnilo přibližně 30 lidí, „dušičkový“ prožitek tím nebyl méně intenzivní. Jednou z nejvýznamnějších akcí v závěru roku byla příprava půlnoční mše sv. (24. 12.) ve spolupráci s farností a souborem Literacy Jitčín. Připravili jsme Rybovu vánoční mši „Hej, mistře“, která se setkala s velkým ohlasem u přibližně 170 návštěvníků, místních či přespolních. Za rok 2008 jsme připravili nebo se podíleli na 10 akcích. V podobném duchu bychom rádi pokračovali i v nadcházejícím roce, pokud podmínky dovolí, i s větším využitím objektu fary.

Jana Bosáková

Homilie ve mši za Petra Ebena u příležitosti jeho nedožitých 80. narozenin

Drazí bratři a sestry, liturgii slavíme především jako dík a chválu Bohu, s Ježíšem uprostřed nás. Neslavíme ji jen sami, ale ve také společenství s celou církví na této zemi, a také ve společenství se svatými v nebi, a to nejen s těmi kanonizovanými, ale i se všemi našimi příbuznými, kteří nás k Bohu svým svatým životem předešli. Ti, kteří tvoří to „nebeské dvorstvo krásné“, se setkali s Bohem-láskou a dobrem a získali ve svém životě důstojnost svatosti v různých oblastech života: na poli služby bližním, těm nepotřebnějším, na poli hlásání Božího království, na poli svědectví krve jako mučedníci... Svědčili svým životem o Bohu-lásce, o Bohu-nekonečném dobru. Ale Bůh je také nekonečná kráska. I tato Boží velikost potřebuje své hlasatele, své svědky. I když neznám žádného světce, u nějž by důvod kanonizace bylo to, že zakusil a svědčil o Bohu jako krásu. Jsem přesvědčen, že v duchovním proudu křesťanství jsou tu velikáni, kteří zakoušeli Boha jako krásu. Neoznačujeme je pojmem světců, neříkáme světec malby, světec hudby, ale myslím, že do takové kategorie mnozí tito umělci patří...

Petr Eben to v jednom svém velkém interview vyznal: „Ze všech druhů umění je to právě hudba, jež má k duchovní látce nejbližší. Sochař pracuje s hlinou, malíř s barvami... jen hudebník pracuje s něčím, co je zcela abstraktní a při tom velmi reálné, co se nedá nahmatat a co přece existuje, má své zákony a dimenze. A proto lze brát prostor ducha jako realitu...“ Hlásal svými skladbami tuto duchovní skutečnost. Umění je pro vnímání dnešního člověka, který žije obrazy, smyslovým vnímáním, velmi vhodnou cestou k Bohu.

V této době se často ptáme: co může naše země nabídnout Evropě? Tady je např. takový dar v životě a díle tohoto velikána hudby. Jeho umění slouží formaci srdce člověka, formaci hudbou. Tu dnešní doba Evropa tolik potřebuje.

Což takový koncert v Bruselu s příslušným slovem - malý dárek naší země EU? Petr Eben sám jednou vyznal své velké přání: „Byl bych šťastný, kdyby mé skladby mohly alespoň nepatrně přispět ke spiritualizaci světa, který se dnes příliš utápí v hmotnosti a ztrácí vlastní cíl života. Do této kategorie patří všechna má témata: humanismus, láska a pokoj mezi lidmi... zklidnění našeho věčného chvatu, usebrání v hektickém toku našich dnů...“ Proto také jeho velký příklon k liturgickým skladbám. Setkání se sakrálními

texty je pro něj „povznesením a očistou, vykročením ze všedního života s jeho vášněmi a starostmi. Dotek věčnosti – kdo by po něm nezatoužil“. Umění Petra Ebena – to není jen projev velikého nadání, ale prezentace jeho duše, která byla s hudbou ztožněna nebo hudbou mluvila...

Eben nebyl zahleděný do sebe, do své muziky, psal pro druhé. Krásné je jeho vyznání vztahu k hudbě: „Hudba pro mě není v první řadě něčím, co zní, ale něčím, co oslovuje. Není něčím, co vytváří akustický prostor, ale co vytváří prostor pro já a ty, hudba je pro mě především setkáváním. Setkáním s posluchačem jako oslovení či poselství, setkáním s Bohem jako prosba anebo chvála. Vždycky mi jde o adresáta. Nezajímá mě pouze jak tón zní, ale jak je slyšen... Skladba pro mě není vypuštěným balónkem, ale míčem, honěným a čekajícím na ruce, jež ho chytní.“

V hluboké pokoře vyznává, že nejsilnější inspirací ke skládání byla láska. Skromně pochybuje, že na to byl sám, přičítá zásluhy jiným: „Napsal jsem. Ale byl jsem to opravdu já, který to psal? A kdo to všechno ve mně psal s sebou: rodiče, mládí, učitelé ke kterým jsem chodil, rodina, se kterou žiji, skladatelé, které mám rád, a kdo ještě, o kterém vím a o kterém nevím...“

Na nočním stolku měl seznam jmen, na které – jak říkal – by nechtěl zapomenout: dva profesori Bořkovec a Rauch a vedle svatých patronů seznam těch, kteří ho inspirovali k napsání skladeb, jako byli Jeremiáš, Kempenský, Mikuláš Kusánský a další... Dnes se ze setkání s nimi raduje...

Myslím, že u Petra Ebena je nutné vidět – víc než u ostatních skladatelů – jeho srdce. Je to zrcadlo jeho hudby. Ty dvě věci nelze od sebe oddělovat: srdce a duši skladatelovu a jeho dílo. A proto jeho hudba tak silně působí. Jeho krásné srdce a jeho velký duch žijí v jeho skladbách. A jeho život a dílo: evangelizace životem úzce spojeným s krásou, s Bohem – krásou.

Písmo říká o zemřelých: „Jejich skutky jdou s nimi...“ Věřím, že krásné a hluboké duchovní skladby Petra Ebena vstoupily s ním do ráje a obohatily repertoire nebeských kůřů...Snad to nemohlo být ani jinak. Ať mu Pán dá věčnou odměnu: být ponořen do nekonečné Boží krásy.

Katedrála sv. Víta 25. ledna 2009
Kardinál Miloslav Vlk

SVATÝ TÝDEN VE FONTFROIIDE

Svatý týden ve Fontfroide má svou neopakovatelnou atmosféru, v níž se kouzlo přírody obklopující klášterní budovu prolíná s poselstvím textů, které choralisté zpívají. Kdybych měla najít nějakou českou paralelu k umístění Fontfroide do krajiny, zvolila bych asi Svatého Jana pod Skalou. Úzká silnička přivede návštěvníka k románským budovám kláštera s přilehlou bylinkovou zahrádkou, které obepíná půlkruh hor korunovaný velkým křížem. Ačkoliv klášterní budovy již dávno neslouží za sídlo řeholníků a o jejich cisterciácké minulosti se turisté dozvídají z vyprávění průvodců, je to místo pro chorál jako stvořené.

Texty Svatého týdne, Jeremiášovými lamentacemi počínaje a Vzkříšením konče, prolíná motiv Boží vinice, postavené, opuštěné a opět zvelebené. Kde jinde pochopit hloubku tohoto podobství než s jihofrancouzským krajem na úbočí Pyrenejí plném vinic a malých kamenných úkrytů na vodu? Tomu, kdo se o vinici začne zajímat, místní lidé rádi vysvětlí, v čem nelehká péče o vinici spočívá, a chorální texty tak získají na plas-



tičnosti...

Chorální Velikonoce ve Fontfroide však mají ještě jeden rozměr – prožitek společenství. Podobně jako to chodívalo ve

středověkých klášteřích, mohou se celodenního zpívání chorálu zúčastnit nejen vynikající zpěváci, ale každý, kdo má zájem. Do ostatních činností se pozitivně obtisklo mezinárodní složení účastníků – například při přípravě pokrmů se vystřídají různé týmy s recepty ze svých národních kuchyní. Stalo se to již tak oblíbenou tradicí, že si cizinci přivážejí ve Francii nedostupné ingredience předem ze své vlasti.

I zde však platí, že nejenom chlebem živ jest člověk, a tak se choralisté postupně zapojují nejen do prací v kuchyni, ale také do výzdoby různých prostor kláštera. Ke krásným momentům Svatého týdne patří příprava místnosti, která na Zelený čtvrtek večer a v noci představuje Getsemanskou zahradu. Protože Velikonoce každý rok připadají na jiné datum, příroda pokaždé přichystá jiný „materiál“ pro výzdobu a v tom se skrývá velké dobrodružství. Lidé se vydají na svahy za klášterem a vybírají, které větve a rostliny by se hodily nejvíce. Kdo má dost odvahy, vypraví se na pichlavé větve, z nichž se uvine symbolická trnová koruna.

Neodmyslitelnou součástí Svatého týdne ve Fontfroide je také návštěva kláštera benediktinek v Pesquié. Choralisté zapálení pro středověk se při ní podívají, jak funguje skutečný klášter dnes a jaké uplatnění v něm může najít i chorál. Příležitost k tomu mají nejen při spo-





lečné mši svaté, ale také na přednášce matky představené. Ta se totiž vždy týká několika textů z velikonočních chorálních zpěvů a jejich vzájemných vztahů, které dodávají biblickým úryvkům další hloubku. Pro jednu zpěvačku z Čech představovala návštěva Pesquié dokonce tak hluboký zážitek, že k tamním benediktinkám nakonec vstoupila. Ti, kteří právě nemají v plánu klášterní život, si odvezou hezké vzpomínky také, a kromě nich i pěkná ručně vyráběná přáníčka z květin, domácí sýry nebo marmelády, vše z dílny pesquiéských benediktinek.

Kateřina Zylinská



SVATÝ TÝDEN „Á LA FONTFROIDE“ V ČECHÁCH

Po určitých váháních jsme se rozhodli uspořádat již o těchto Velikonocích chorální Svatý týden (4. - 12. dubna 2009) podle vzoru Chœur grégorien de Paris, který již po 20 let slaví chorální mše a oficia podle ritu 2. vatikánského koncilu.

Jsme si vědomi toho, že Svatý týden ve Fontfroide je svým způsobem jedinečný. Nemůžeme tudíž (ale vlastně ani nechceme) důsledně kopírovat všechny jeho aspekty. Co se však týče programu celého týdne, partitury, chorálních zvyklostí a řady dalších organizačních záležitostí, považujeme za rozumné vyjít z fungujícího modelu CGP. Snad tedy bude účelné, když se zde pokusíme projekt představit podrobněji.

KDO JSME?

Dobrá otázka, na kterou je trochu těžko odpovědět. V tuto chvíli si dovoluujeme hovořit za prozatím nezformovanou skupinu lidí působících v nejrůznějších pěveckých sborech a farnostech. Spojuje nás vazba na Chœur grégorien de Paris, jímž organizovaného studia a jehož akcí jsme se zúčastnili. Nejpůsobivější z aktivit tohoto sboru je pak liturgický zpěv kompletního chorálního officia a mši Svatého týdne, který se již po mnoho let koná v jednom z nejkrásnějších cisterciáckých opatství Fontfroide... „Nec lingua valet dicere, nec littera exprimere ...“.

Náš velmi skromný odhad je, že Pařížskou chorální školu či Fontfroide postupně navštívilo cca 30-40 Čechů a Slováků. Díky tomu a následnému působení těchto lidí, i mnoha dalších znamenitých českých kantorů, kteří se k chorálu dostali jinak, se v našich zemích vyklubalo nebývalé množství dobrých chorálních zpěváků. Naším cílem je tedy sdružit tyto choralisty pro společná slavení liturgie, ze které gregoriánský chorál čerpá svůj smysl. Jako základní úkol jsme si vytkli uskutěčnit chorální Svatý týden, jehož officium a obřady se zpěvem gregoriánského chorálu chápeme jako vzácnou příležitost, jak prožít hlouběji události Kristovy smrti a vzkříšení.

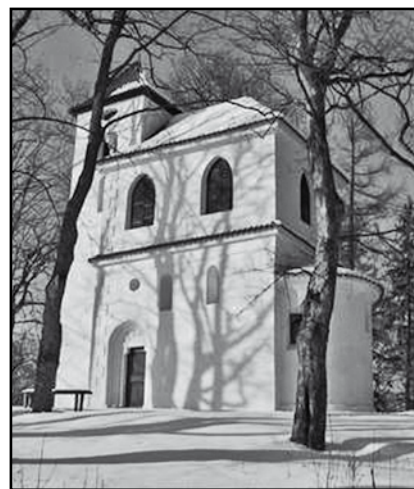
OFICIUM A OBŘADY SVATÉHO TÝDNE

Počínaje prvními nešporami Květné neděle v sobotu a konče Nedělí Zmrtvýchvstání Páně budeme slavit officium a obřady Svatého týdne. Officium (liturgie hodin) provází věřícího po celý den a skládá se především z žalmů, dále z jiných čtení ze

Starého i Nového zákona, nebiblických církevních textů a modliteb ve vlastním smyslu slova (orace, benedikce, antifony, responsoria). Modlitba officia je sice povinná pro klérus, řeholníky a řeholnice, ale církev ji vždy chápala jako modlitbu veřejnou, modlitbu určenou všem věřícím, jak je zřejmé například z cestopisu římské poutnice Ethérie ze 4. století:

„Každý den před kuropěním se otevrou všechny dveře Anastase (chrám Vzkříšení v Jeruzalémě) a přicházejí... mniši a panny, avšak i laikové, muži i ženy, kteří chtějí bdít – konati noční officium. ... Od té doby až do svítání se říkají střídavě hymny, žalmy, antifony a po každém hymnu (žalmu) je modlitba.“ (B. Malina: Dějiny římského breviáře, Praha 1939)

SVATÝ TÝDEN V DOBRŠÍ



Svatý týden 2009 se bude konat v malebné vesničce Dobrší blízko Strakonice. Začínáme nešporami Květné neděle a končíme ranními chválami a mší neděle Vzkříšení, tedy včetně přípravy je ideální být na místě od soboty 4. dubna od 12:00 do neděle 12. dubna odpoledne.

Nebráníme se však tomu, aby účastníci přijeli jen na část týdne. Zvláště se nabízí přijet pouze na Květnou neděli (např. od soboty do pondělí), nebo naopak od středy večer či čtvrtek. I jiné varianty jsou možné.

Obvykle bude den v Dobrší začínat ještě před rozedněním zpěvy matutina, které s východem slunce přejde do jitřních chval a mše svaté, dále následují malé hodinky – tercie, sexta, nona (o deváté, dvanácté a třetí hodině) a na večer

nešpory a kompletář. Během tridua pak k tomuto programu přibudou další liturgické obřady. Je to tedy dosti náročný program.

Přestože nebudeme bydlet všichni na jednom místě, většinu času budeme trávit společně buď v kostele při oficiu a obřadech nebo na faře během snídání, obědů a večeří nebo při práci (vaření, příprava liturgie). Samozřejmě bude mít každý dost času pro sebe (zvláště po obědě a večeři).

DUCHOVNÍ PROGRAM

Po celou dobu nás bude duchovně a liturgicky provázet otec Martin Brousil se souhlasem a ve spolupráci s místním duchovním správcem. Liturgie bude otevřena všem příchozím. Pro klíčové okamžiky (zvláště sobotní vigílii) budou připraveny kompletní české překlady. Čtení a kázání budou česky.

ORGANIZACE A VEDENÍ ZPĚVU

Repertoár Svatého týdne je rozsáhlý a má různou náročnost. K dispozici budeme mít kompletní partituru převzaté od našich francouzských přátel. Z hlediska nácviku a náročnosti je možno rozlišit tři typy zpěvů: Hymny, antifony, psalmodie a mešní ordinárium - tyto kusy budou zpívat všichni.

Kusy určené pro schůlu jako jsou responsoria, mešní proprium - zde bude účelné dopředu rozdělit repertoár, pověřit nacvičením konkrétních kusů menší skupiny účastníků (ženy/muži, případně skupina lidí, kteří spolu pravidelně zpívají a pod.). Sólový repertoár (pašije, lamentace, čtení, litanie atd.)

Na hudebním vedení se bude podílet několik dirigentů, jistá je v tuto chvíli účast Vincenta Rigot a Zbyňka Šíra, jedná se o účasti Davida Ebena, Jiřího Hodiny a Marka Kleina. Na místě budeme cvičit cca 1 hodinu denně. Počítáme rovněž s 1-2 (ne zcela povinnými) zkouškami v Praze.

UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ

Budeme mít k dispozici prázdnou funkční faru, která bude sloužit jako zázemí přes den a rovněž k ubytování cca 12 drsných jedinců (matrace). Na faře se bude společně vařit (šéfkuchař je zajištěn), cena by neměla přesáhnout Vaše běžné výdaje doma. V obci Dobřš a jejím okolí je možnost pronájmu několika chalup a pokojů v penzionech, kde se cena bude pohybovat okolo 200-400 Kč za osobu a noc, podle kvality. Toto ubytování budeme zřejmě řešit hromadně podle počtu účastníků a jejich přání.

Předpokládáme, že řada z vás nechce opustit svou farnost právě o Velikonocích. Proto netrváme na účasti po celou dobu - ba naopak. Na Květnou neděli zveme všechny chorality (i ty s ratolestmi), abychom za zpěvu antifony Pueri Hebraeorum společně slavili Kristův

vjezd do Jeruzaléma a při Pašijích pak vstoupili do Svatého týdne. V Dobřši pak můžete zůstat na další dny podle vašich možností. Rovněž je možno přijet později v průběhu týdne.

Při pořádání všech aktivit (Dobřšský Svatý týden, zpívání částí officia o některých svátcích a slavnostech liturgického roku, zpěv při bohoslužbách) chceme být rovněž především otevření vůči lidem z farností, ve kterých budeme hosty, a chceme dbát na co největší srozumitelnost liturgie (překlady textů a pod.).

Je pravděpodobné, že do budoucna vše dostane formálně jasnější obrysy, případně že tyto aktivity budou zaštitěny nějakou organizací již existující.

Přihlášku a podrobné informace o projektu naleznete na internetové stránce www.introitus.cz.

Ludmila Hošková, Filip Srovnal, Zbyněk Šír,
leden 2009

VÍKEND GREGORIÁNSKÉHO CHORÁLU NA VELEHRADĚ

Matice Velehradská se rozhodla uspořádat na Velehradě ve dnech 3. - 5. dubna 2009 II. ročník Víkendu gregoriánského chorálu. Kurz je určen všem zájemcům o gregoriánský chorál, kteří jsou věřícími křesťany nebo mají ke křesťanství úctu (vyvrcholením setkání je totiž slavení liturgie v bazilice).

Lektory kurzu budou Jiří Hodina a Jitka Fárová. Zázemí pro akci poskytne Poutní a exerciční dům Stojanov. Sobotní nácvik bude zaměřen na zvládnutí večerních nešpor, které frekvenci společně večer zazpívají ve skvostných chórových lavicích velehradské baziliky. Následovat bude přednáška o cisterciácích. Na Květnou neděli při liturgii svým zpěvem „doprovodíme Krista při vjezdu do Jeruzaléma.“

Máte možnost prožít na Velehradě intenzivní a soustředěný vstup do Svatého týdne! Kurzovné činí symbolickou částku 200 Kč (studenti 100 Kč). Dvoudenní ubytování včetně plné penze činí od 640 do 900 Kč (dle volby pokoje). Začínáme v pátek v 18:00. Přihlášku a další informace je možné získat na internetové stránce: www.maticevelehradska.cz. Poštovní adresa našeho sdružení je: Matice Velehradská, Stojanovo nádvoří 206, Velehrad 687 06. Elektronická pošta: info@maticevelehradska.cz.

Petr Hudec

MATICE HLEDÁ TALENTY

*Nová píseň pro cyrilometodějské oslavy
v roce 2013*

Matice velehradská už nyní hledá způsoby, jak za několik let přispět k důstojné oslavě 1150. výročí příchodu svatých Cyrila a Metoděje na Velehrad (roku 863). Jednou z forem je připravovaná **autorská písňová soutěž** s námětem slovanských věrozvěstů a jejich následovníků.

Víme, že píseň *Ejhle, oltář* již navždy zůstane velehradskou „velepisní“ a píseň *Bože, cos ráčil* hymnou. Dokáže se však k tomuto tématu vyslovit i naše generace jazykem dnešní doby? Rádi bychom probudili dosud dřímající talenty, a proto vyzýváme všechny nadšené sestry a bratry, aby nám zaslali texty nových písní ke cti svatých apoštolů Cyrila a Metoděje. Ty potom budou zhudebněny renomovanými autory. Kdo však chce, může poslat vlastní text i se svým nápěvem, nebo nápěvem, který napsal některý z jeho známých či kolegů.

Soutěž je rozdělena do čtyř kategorií:

A: všeobecná píseň do kostela s doprovodem varhan

B: píseň pro společenství s doprovodem kytary

C: píseň pro pěší poutníky, která by se dala zpívat bez doprovodu

D: mešní píseň

U mešní písně je ještě třeba přihlédnout k dalším požadavkům:

- strofy by měly mít sedm až deset sedmi až deseti slabičných veršů

- před evangeliem by měla být jedna strofa, v které se bude opakovat Aleluja s použitím textu verše před evangeliem ze slavnosti sv. Cyrila a Metoděje (možno parafrázovat ap.)

- k obětnímu průvodu dvě strofy, k přijímání 2-3 strofy, jedna na díkůvzdání a dvě na závěr.

Všeobecné podmínky k mešní písni:

1. Mezi verši nebudou přesahy - jde o text pro zhudebnění, ne o báseň.

2. Autor bude ochotný ke korekturám textu, které se ukážou jako nutné při zhudebnění.

Soutěžní příspěvky je potřeba zaslat do 1. neděle adventní roku 2009 (tj. do 29. 11.) na adresu Matice velehradské.

Texty písní bez přiloženého nápěvu budou pak rozeslány skladatelům.

Základní kritéria pro přijetí práce jsou: dosud nezveřejněný vlastní text, dodržení rozsahu a tématu, dodržení termínu a zaslání pravdivých údajů o autorovi.

Poté, v adventu roku 2010, budou kompletní písně předloženy k církevnímu schválení a pak nabídnuty farnostem i společenstvím k praktickému využití.

P. Jan Peňáz,
farář ve Křtinách, předseda MV

Zkušenosti z Arménie I

Pražská pěvecká skupina Musica Poetica se od poloviny 80. let minulého století zabývala gregoriánským chorálem a jemu podobným byzantským středověkým zpěvem, a přes ten se dostala k poměrně hlubokému pochopení duchovní hudby arménských křesťanů, kterou rovněž zařadila do svých vystoupení. Když se po pádu Sovětského svazu začaly do Česka stěhovat zástupy Arménů, poslal ečmijadzinský katolikát (viz dále) do Střední Evropy svého kněze, O. Barsegha (Basila), aby o duchovní potřeby tamějších Arménů pečoval. Jak známo, jádrem duchovní péče je eucharistická liturgie (arménsky patarag). Snahou východních křesťanských ritů je liturgii neodbrblat, nýbrž dle možností slavně zpívat; jelikož Arméni přišli vesměs z bývalé sovětské Arménie nebyli v liturgickém zpěvu vůbec vzděláni, byla Musica Poetica požádána, aby se zpěvu ujala. Arménská liturgie je jiná než ty, které u nás existují (západní a byzantská), takže pro uvedený soubor to byla jak příležitost, tak výzva. Příležitost úžasná: já sám jsem byl při pataragu přítomen před 40 léty v Římě, kde ho celebroid kardinál Agadžanjan, a nikdy mě nenapadlo, že bych měl možnost se ho účastnit aktivně, ostatní členové souboru Musica Poetica na pataragu nebyli nikdy, ale z toho, co zpívali, tušili jeho umělecké i duchovní bohatství, a tak jsme výzvu přijali. Nebyla to výzva jednoduchá, arménské eucharistické ordi-

nárium má přibližně sedmdesát částí, některé na jedno slovo a jiné na jedenáct řádků, nejobtížnější je ovšem navázat správně každou z těch částí na předchozí zpěv celebranta, resp. jáhna (vše ve staré arménštině). V tom nám podstatně pomohl kolega Haig Utidjian, arcijáhen arménské apoštolské církve, narozený na Kypru, který vystudoval hudební vědy a dirigování v Cambridgi a jehož pak láska k (novověké) české hudbě dovedla až do Čech. Nejenže nám opatřil noty, ale i vyjasnil výslovnost, a zejména převzal zpěv proprii. A časem jsme s jeho pomocí stále hlouběji pronikali do struktury, hloubky i řádu arménské pataragu.

V Praze se frekvence pataragu ustálila na jednou za měsíc. Když jejich počet dosáhl dvacítky, byla Musica Poetica pozvána do Arménie, aby se během dvou týdnů ke konci srpna mohla přímo na místě seznámit s arménskou kulturou i přírodou. Jen polovina členů uvedeného souboru mohla pozvání přijmout, ostatní byli vázání jinak – vždyť v té době bylo např. Convivium 2008. Naším průvodcem se stal otec Barsegh, který byl v té době „doma“ na dovolené. Věděl toho dost o našich zájmech, podle toho nám pobyt výborně organizoval a doprovázel, a když měl jakožto vartapet (v naší terminologii: doktor teologie) v rámci své dovolené někdy celodenní povinnosti na katolikátě, dokázal vždy za sebe najít kvalitní zástupce mezi svými kněžskými kolegy nebo mezi specialisty mezi bohoslovci.

EČMIJADZIN

Ubytování jsme byli přímo v centru Arménské apoštolské církve, v městečku Ečmijadzin, kde v okrsku Surb Ečmijadzin (Svatý Ečmijadzin) sídlí „katholikos všech Arménů“ se svými úřady, s hlavním chrámem Majr Tačar (Matka-chrám) arménských křesťanů a s teologickou fakultou. Kromě prohlídky muzea vedle katolikosova sídla nám bylo umožněno navštívit i samotný palác a tam jsme se hned setkali s prvním zajímavým poučením.

Snad v každé křesťanské i židovské poezii existují akrostichy, díla, jejichž strofy či verše začínají písmeny nesoucími nějaký text. Tím může být speciálně abeceda sama – známe to např. z chorálních úryvků Jeremiášova nářku, kde se od Zeleného čtvrtka do Bílé soboty hlásky hebrejské abecedy (alef, beth, gimel,...) dokonce zpívaly před latinskými překladky veršů, které jimi v hebrejské verzi začínaly, nebo z latinského vánočního hymnu A solis ortus cardine; a Musica Poetica se

ve své koncertní praxi překvapivě setkala i s takovýmito „alfabetickými“ zpěvy arménskými, a to nejen liturgickými (Šarakan k svatě Hripsimé), ale i „světskými“, byť s duchovní orientací (Elegie nad zavražděním prince Dževanšíra). Vždy jsme tuto formu chápali jako snahu o řád, která zasahuje daleko za meze pouhého hraní si s formou a vyjadřuje i vděčnost za písemné vzdělání a za milost pro národ mít abecedu. V katolikosově paláci jsme byli vpuštěni do zvláštní prostory, kde se po odhrnutí opony objevily ve zdi dva trezory; správce paláce oba otevřel a před námi se zjevily dva zlaté poklady vykládané diamanty – jeden byl chačkar, typický arménský kříž (obr. 1, viz dále) a druhý byla deska s arménskou abecedou, stejně velká jako ten chačkar (téměř metr vysoká, obr. 2). A dozvěděli jsme se důvod toho, proč je i abeceda věnována tolik zlata, resp. proč ji mají Arméni v takové úctě:



obr. 1



obr. 2

Překladatel Mesrop Maštoc (kolem roku 400) Písma svatého do arménštiny nevěděl, jak překlad zapsat, protože na rozdíl od řečtiny má arménština poměrně dost dalších hlásek (my je přepisujeme s použitím háčků, ale ani ty nestačí). Zkoušel ledacos, pořád to špatně fungovalo, a až po delších modlitbách k Bohu za osvětlení mu byla ve snu abeceda zjevena. Pro Armény je tedy abeceda dar s nebes, ale to není vše: začíná písmenem a, které uvozuje mimo jiné i kmen arradž, který se vyskytuje ve slovech týkajících se začátku, předcházení, příčiny ve filosofickém smyslu apod., a končí písme-

nem kh, kterým začíná arménské jméno Khristos pro Krista. Je to jakási analogie slov v Apokalypse (alfa a omega), avšak v arménské abecedě mnohem lapidárnější – na rozdíl od řeckého omega je arménské Kh přímo začátek jeho jména. Abeceda je hlubokým křesťanským symbolem smyslu stvoření i požadovaného směru lidského života. Alfabetický zpěv je tak v arménskému pojetí jakýmsi hudebně-literárním procesím ke Kristu.

NĚKTERÍ ARMÉNŠTÍ SVATÍ

V Ečmijadzinu jsou – ne přímo v centru – chrámy významných svetic: na jedné straně městečka je chrám Surb Gajané (svaté Gajané) a na druhé straně chrám Surb Hripsimé (svaté Hripsimé), dvou hlavních svetic vztažených k přijetí křesťanství jako „státního“ náboženství Arménů. Obě přišly do Arménie s celou skupinou panen zasvěcených Bohu, když prchaly před Diokleciánovým pronásledováním křesťanů v římské říši. V té době byli již v Arménii sporadicky skupiny vyznavačů křesťanství, které tam přinesli svatí apoštolové Bartoloměj a Tadeáš, a arménský pohanský vladař Trdat III. věznil v prázdné šest metrů hluboké studni už řadu let křesťanského biskupa Řehoře. Krása Hripsimé vedla vladaře k rozhodnutí vzít si ji za ženu; to ona odmítla, čímž popudila vladaře k nepřičetnosti, a ten nechal mučit a na konec popravil nejen Hripsimé ale i všechny ostatní ženy její skupiny. Potom se však Trdatova nepřičetnost dále zvrhla, začal se chovat jako prase – ne v tom u nás běžném metaforickém smyslu, ale skutečně – chrochtal, běhal po čtyřech apod. Trdatova žena, sama prý tajná křesťanka, prosila uvězněného Řehoře, aby se za Trdatovo uzdravení modlil, což on učinil. Trdat se uzdravil, a když se od své ženy dozvěděl, komu má být vděčný, obrátil se a jednal vladařským stylem, který tak trochu připomíná sv. Vladimíra nebo Karla Velikého: křesťanství prohlásil za státní náboženství a osvobozenému Řehořovi, od té doby známému pod jménem Řehoř Osvětitel (Illuminator, arménsky Lusavorič) svěřil vedení církve. Hlava arménských křesťanů používá řecký titul katholikos (katolíci vědí, že to znamená všeobecný a souvisí s významem „dohromady“), avšak arménština si jako slovní kmen přisvojila řecké slovo i s koncovkou, takže ať se čtenář nepohoršuje, když zde čte „katholikosův“, „katholikosé“ apod. Nejde o barbarskou ignoranci řečtiny nýbrž o respektování přirozené arménštiny. Studna, kde byl vězněn sv. Řehoř Osvětitel, je 30 km na jih, v areálu kláštera Chor virap (Hluboká jáma). Je nad ní postavena kaple, a kdo je štíhlý a sportovně založen, může do studny po žebříku vzlézt. A má-li jeden víc nebo méně štěstí, může z nádvoří kláštera spatřit přes pět tisíc metrů vysokou horu Ararat (my

jsme štěstí měli, ale spíše míň, takže jsme ji viděli, byla však dost v mlze). Nynější chrámy Surb Gajané a Surb Hripsimé (obr. 3) nechal nad hroby svetic postavit začátkem 7. století katholikos Komitas I., a přestože se u nich během staletí ledacos změnilo, své základní rysy i mnohé detaily si zachovaly. Nedaleko



obr. 3

kontury v opačném vztahu – ta, která by měla překrývat, je sama překryta. Tuto jemnou nesymetrii chápou Arméni tradičně jako obraz lidského těla, které se také zdá na první pohled symetrické, avšak podrobné studium obličejů nebo třeba krevního oběhu ukáže, že tomu tak není. Kříž tak abstraktně znázorňuje i Kristovo tělo a my můžeme říci, že chačkar je v jistém smyslu abstraktní výtvar-

Surb Hripsimé je ještě novější chrám (ze 17. století), v němž je pohřbena svatá Mariané, další mučednice ze skupiny kolem sv. Hripsimé. Je ctěna jako pomocnice v nemocích a tělesných bolestech (na obr. 4 je obraz nad jejím hrobem). Jiným v Arménii velmi uctívaným pomocníkem v nemocích je sv. Řehoř Narekaci (z Nareka), činný kolem jezera Van, které je ovšem dnes daleko v Turecku. Arménští křesťané mají ještě mnoho dalších svatých, ale v této stati si všimneme už jen jednoho.

Svatý Mesrop Maštoc je pohřben v městě Ošakan (pozor, to není v Japonsku!), nad jeho hrobkou je kostel z 19. století a v parku kolem něho je Mesropův vztah k abecedě oslaven skulpturami: ty mají typické rysy arménských chačkarů, ale neznázorňují kříž, nýbrž každá jedno písmeno (viz obr. 5, kde je v popředí písmeno A).

CHAČKARY

Chač je arménsky kříž a chačkar je tak typické výtvarné pojetí kříže (viz obr. 1), že musí mít i v překladech do světových jazyků zvláštní název, a pro něj se bere ten arménský termín. Chačkarů je v Arménii mnoho set a mnoho set jich bylo v minulosti (i nedávné) nekřesťany zničeno. Chačkary nesou tak bohatou symboliku, že o ní lze psát knihy. A tak si zde všimneme jen jedné vlastnosti. Na chačcarech není nikdy vyobrazeno Kristovo tělo. Jsou však po celé své ploše



obr. 4



obr. 5

né dílo. Pro toho, kdo má zájem o hudbu, pak chačkar přináší nespočet podnětů porovnávat struktury jemné ornamentiky chačkarů s „arabeskami“ melismat arménských zpěvů.

JEREVAN

S výše uvedenými jmény Mesrop Maštoc a Grigor (Řehoř) Lusavorič jsme se setkali v institutu rukopisů Matenadaran na konci jedné z hlavních tříd arménského hlavního města Jerevan. Byli jsme potěšeni, že jsme tamtéž četli i další nám známá jména, konkrétně autorů, jejichž skladby zpíváme – sv. Nersese Šnorhaliho (omilostněného), Davtaka Khertoga, autory jménem Stepanos Sjuncici (Štěpán se Sjuniku) a Aristakes Kharperci (skloňování slov Stepanos a Aristakes se raději vyhýbám, skloňovat katholikos snad stačí) a samozřejmě výše zmíněného katholikose jménem Komitas.

Smysl Arménů pro umění lze ilustrovat velmi rozsáhlou kupní výstavou obrazů – většinou vůbec ne kýčovitých – pod širým nebem v hlavním jerevanském parku (představte si, že by dejme tomu všechny cesty parku na Karlově náměstí v Praze byly po obou stranách hustě obloženy stojany s obrazy). Kromě

několika muzejí (z toho jednoho věnovaného Aramu Chačaturjanovi) už toho v Jerevanu mnoho není – za sovětské éry tam byly s výjimkou jednoho malého zbořeny všechny kostely. V postsovětské době byly postaveny dva chrámy, sv. Sarkise (tedy Sergěje resp. Sergia) a katedrála sv. Řehoře Osvětitelce, vysoce zajímavá tím, že respektuje všechny kanonické předpisy i tradiční zvyklosti pro architekturu arménských chrámů a přesto se našinci tak trochu jeví jako pokračování pražského kubismu z 20. let minulého století (viz obr. 6).

Tím končím první část vzpomínek na Arménii. Hudební vzpomínky se objeví v té druhé (a zároveň poslední).

Evžen Kindler

obr. 6



VELIKONOČNÍ FESTIVAL PRAHA

6. dubna v 19.30

Schola Gregoriana Pragensis

Magna Pascha – 50 dní doby velikonoční

Kostel sv. Šimona a Judy, Praha 1

7. dubna v 19.30

AD Trio Praga

Olivier Messiaen: Kvartet pro konec časů

Kostel sv. Vavřince, Praha 1 – Malá Strana

10. dubna v 19.30

Collegium Marianum

Antonio Caldara: Il ré del dolore, oratorium

Kostel sv. Šimona a Judy, Praha 1

Další program festivalu na www.fok.cz

LITURGICKÝ SLOVNÍK

Rupert Berger

Čtyřicet pět roků od uveřejnění konstituce Druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii „Sacrosanctum concilium“ si stále připomínáme, že liturgie je vrcholem a zároveň zdrojem veškerého života a činnosti církve. Po celou tu dobu usilují architekti a jiní umělci o to, aby nové bohoslužebné prostory byly opravdovým znamením doby pro věřící i nevěřící. Pro hlubší pochopení křesťanské liturgie nám však až dosud chyběl přehledný liturgický lexikon. Tuto mezeru zaplňuje dílo současného významného teologa Ruperta Bergera. Od vysvětlení původu jednotlivých pojmů postupují hesla k historickému vývoji, dnešnímu tvaru, uspořádání a zasazení do souvislosti celku. Velkou předností Bergerova slovníku je trvalý důraz na pastorační aspekty – po staletích důrazu na juridické chápání obřadních předpisů tak jde o zásadní změnu přístupu. Slovník poslouží jako základní orientace studentům teologie, jako průvodce liturgickými útvary, ději i znamením, všem pastoračním pracovníkům i všem věřícím, toužícím po hlubším porozumění liturgii, zprostředkuje detailní informace historikům umění, architektům i výtvarným umělcům, a bude prospěšný všem zájemcům o křesťanskou bohoslužbu. Z originálu „Neues Pastoralliturgisches Handlexikon“ přeložili Václav Konzal, Jaroslav Vokoun a Zdeněk Lochovský. Vydal Vyšehrad, v roce 2008, 592 stran, cena 498 Kč.

(anotace vydavatele)

Velikonoce u sv. Mikuláše

Ne, nic se nezměnilo. Ani letos nebudou v malostranském kostele sv. Mikuláše v Praze slaveny velikonoční bohoslužby. Právě v této části Prahy je snad více kostelů než katolíků, a tak se sloučení původních čtyř malostranských farností do jedné (došlo k němu před několika málo lety) ukázalo jako praktické a rozumné řešení: farní provoz u sv. Tomáše, poutní kostel v Karmelitské ul. (ano, slavné Bambino di Praga neboli Pražské Jezulátko; málokdo ví, že jeho úřední název zní „kostel Panny Marie Vítězné a sv. Antonína Pad.“), další klášterní kostel Panny Marie pod řetězem, nemocniční kostel sv. Karla Boromejského a takřka nevyužívaný kostel Panny Marie pomocnice křesťanů (známý pod názvem U kajetánů).

O rozumném využití kostela U kajetánů se před několika lety vedly až zbytečně vášnivé diskuse: kostel nakonec nebyl prodán jako nadbytečný a nadále čeká na nápad, co s ním. Turisté o pastorační nestojí, majitelé hospod a prodejen suvenýrů také nikoli – a bydlí ještě v Nerudovce někdo jiný? Snad ano, pokud je schopen dojit si pro mléko, chleba či mouku až někam k Hellichově ulici a pokud přežije opilecké vyřvávání valící se večer co večer z okolních hospod...

Ale dosti stesků – v Benátkách to není jiné; takový je úděl historických měst, které se pokoušejí profitovat z turistického průmyslu. Takový je i osud kostela sv. Mikuláše na Malé Straně – není možné ho přestěhovat na pražská sídliště, kde kostely zoufale chybí, ale je možné jej využít k vytvoření alespoň části prostředků, za které se dají postavit nové kostely na sídlištích. A tak je zpoplatněn vstup do kostela – a turisté ochotně platí, jsou na to zvyklí i z některých jiných evropských zemí – a od jara do zimy běží u sv. Mikuláše koncerty.

Letošní velikonoční program u sv. Mikuláše je zvlášť bohatý – kromě běžných, téměř již rutinních každodenních (tedy kromě úterý, to na koncert nechodíte, to se nehraje, jeden den volna v týdnu je nutností) koncertů, šitých na míru běžnému turistovi, který o Bachovi slyšel jednou kdysi ve škole a o Mozartovi viděl Amadea, čímž jeho hudební vzdělání končí, bych vás zvlášť chtěl upozornit na některé, které byste si rozhodně neměli nechat ujít.

V sobotu 4. dubna pokračuje houslista Pavel Hůla s varhanicí Michelle Hradeckou v souborném provedení

Biberových Růžencových sonát. Celý projekt začal již před dvěma lety, ale na bolestný růženec dojde až teď, protože loni byly Velikonoce příliš brzy a virtuozní houslová technika se špatně snášela s březnovými teplotami v kostele.

Květnou neděli 5. dubna připomeneme všem účastníkům provedením árií a duet ze Stabat Mater – většina bude z Pergolesiho. Slyšet zpívat Dagmar Vaňkátovou a Janu Levicovou jistě stojí za to, na varhany bude hrát František Šťastný.

Na Velký pátek budou zpívat Vagantes; jádrem programu bude Stabat Mater Františka Ignáce Tůmy pro sbor a basso continuo. Tato zhruba půlhodinová skladba se kupodivu provozuje nepřítel často – a je to škoda. Nakonec: přijďte a posuďte sami...

Boží hod velikonoční 12. dubna oslavíme s Komorním sborem Českého rozhlasu a Pražským smyčcovým orchestrem. Za řízení Štefana Britvíka uslyšíme Mozartovo Te Deum, Vivaldiho žalm Beatus vir, Mozartovo Laudate Dominum a Missu brevis a také Händlův varhanní koncert – sólový part provede Zuzana Němečková. Tento koncert je současně prvním koncertem letošního cyklu nazvaného „Händel? Haydn? Mozart!“ – poněkud provokativní název uvádí oba letošní jubilanty, kteří budou na koncertech ovšem vždy doprovázeni tradičním miláčkem publika, W. A. Mozartem.

Velikonoční doba ale Božím hodem nekončí, a tak se nejruznější Alleluia rozezní v řadě dalších koncertů. Za všechny bych uvedl alespoň sobotu 9. května, kdy v druhém koncertu zmíněného již cyklu zazní v podání Pražského katedrálního sboru a orchestru, řízeného Josefem Kšicou, slavná Haydnova Mariazellská mše.

A „nejlepší nakonec“: na úplný závěr doby velikonoční, v sobotu 30. května, tedy v samotný předvečer slavnosti Seslání Ducha svatého, uvítáme v Praze Slovenský pěvecký sbor Adoremus a Slovenský komorní orchestr Bohdana Warchala, kteří u sv. Mikuláše kromě nezbytného Mozarta (Missu brevis KV 65, Ave verum corpus a Graduale Sancta Maria Mater Dei) provedou u nás takřka neznámou Missu Sanctae Mariae zakladatele slovenské národní hudby Jána Levoslava Belly – a jako bonbónek na závěr slavné Händlovo Alleluia. Tak nevím, zda vás přiláká spíše Bella nebo warchalovci – ale tohle si nechat ujít

opravdu nemůžete.

Koncerty u sv. Mikuláše Velikonocemi nekončí, snad si příště něco napíšeme o létě či posléze o podzimu. Zatím máme před sebou jaro (ještě sice lehce v nedohlednu, zrovna mám za okny docela bílo) a Velikonoce. Přeji vám všem požehnanou dobu postní a radostné velikonoční ráno – a nezapomeňte, že z hrobu vstal Ten, jenž je nejen mocný, moudrý a spravedlivý, ale také dobrý a milosrdný – a krásný. A tak vás zvu na malou oslavu Boží krásy – na velikonoční koncerty do malostranského kostela sv. Mikuláše v Praze.

VKor



Tance a slavnosti 16.-18. století

Výstava ve Valdštejské
jízdárně

OJEDINĚLOST

Zvolené dějinné období od renesance po baroko a rokoko patří mezi nejatraktivnější z hlediska tance samotného i z hlediska motivu tance v uměleckých dílech. Představuje nesmírnou šíři rozmanitého výtvarného materiálu a technik, v němž je tanec zachycen ve svých různých typech a podobách. Pořadatelé staví do kontrastu zcela záměrně část o tanci dvorském – spjatých se slavnostmi, například s maškarními plesy a tanečními vystoupeními v sálech i na divadelních prknech, a část o venkovských tanečních zábavách – spjatých především s merendami, s oslavami, především při posvíceních.

TANEC

Taneční projevy nebyly v 16. – 18. století nijak zvlášť podporovány. Jak byl tedy tanec tehdy vnímán? Mnohými mraťovkáři a kazateli jako „nástroj ďáblův, jež svádí ke hříchu a neřestem“, a proto proti němu ostře vystupovali. Hlavně proti „blízkosti těl a vzdušným sukům tanečnic při tanečním rejži“. Lékaři naopak považovali „tanec za zdraví prospěšný a udržující fyzickou zdatnost“. Povinností šlechtice či měšťana byla dokonalá znalost tanců. Kdo je neovládal, byl společensky znemožněn – vzpomeňme jen na důraznou výuku tance v divadelním představení Měšťák šlechticem.

Proto byla tanci i výchově kavalírů a dam věnována tak velká pozornost.

Taneční vnímání a různé přístupy se promítaly do výtvarného umění. Tanci jako stěžejnímu motivu byla věnována značná pozornost – v alegorických, žánrových i biblických tématech.

V půdorysu výstavní plochy Valdštejské jízdárny, kde je výstava Tance a slavnosti

Lehkost – Rytmus – Souzvuk, zároveň Historie – Důležitost – Inspirace. Nejdůležitější body vůbec první výstavy ve světovém měřítku, která postihuje téma tance a s ním spojené slavnosti ve výtvarném umění.

16. – 18. století instalována, znalci poznají druhou figuru dámského sóla tance „chaconne“ (graficky znázorněného na balkoně), jejíž linka a rytmus nás vedou výstavním prostorem.

HUDBA

Z exponátů, dodaných kromě pořádající Národní galerie také mnohými významnými institucemi, jsou vystaveny obrazy, kresby a grafiky s vyobrazením společenských sálů a interiérů či s motivy tance. Plastiky v pohybu, keramické postavy – páry v tanečních postojích a pózách. Kostýmy i divadelní rekvizity. Vějíře

s ukázkami dobových tanců. Předměty ze skla i porcelánu. Příručky a taneční pořádky. Dobové tisky: nejvýznamnější je zapůjčený svazek z Národní knihovny „Cesare Negri: Nuove Inventioni di Balli: Opera Vaghissima...“ (vydán v Miláně roku 1604). Expozici vhodně doplňují speciální taneční párové kostýmy a dobové nástroje. Prolíná jí hudba a dobové tance. V patře jízdárny spatříme ve filmu jednotlivé historické tance v dobové poslušnosti.

V rámci zahájení výstavy byl předveden Souborem renesančních tanců Alla Danza – Balletto Deto Lo Spagnoletto renesanční tanec a sólistka Národního divadla Nelly Danko zatančila na skladbu z opery J. B. Lullyho.

PLUS

Národní galerie připravila vůbec poprvé k výstavě velmi obsáhlý a rozmanitý program pro dospělé a děti, pro mladé ve věku „tanečních“ i pro ostatní věkové skupiny. Od prosince 2008 do května 2009 se konají pravidelné čtvrtletní komentované prohlídky s kurátorkou, střídající se s přednáškami odborníků, které doplňují taneční a hudební ukázky. Kdo nemá čas ve všední den, může se zúčastnit víkendových komentovaných prohlídek. Rodiče s dětmi víkendových dílen, v Ateliéru Menuet na ně čekají kostýmy či taneční mistr. Je pamatováno na program s tanci teoreticky i prakticky pro školy všech stupňů i zájmové skupiny. Ve výstavním prostoru probíhají víkendová velká taneční vystoupení či komorní taneční vystoupení. Speciální akce zahrnují koncert „Vivat Stella!“ souboru Chorea Historica a koncert „Bratři Bachové“ souboru Collegium Marianum, komentář k tématu „Svatojiřské posvícení“. Závěrem mají možnost se určitý tanec sami naučit v choreografickém ateliéru současného a barokního tance – pod vedením choreografky Beatrice Massin z Francie.

Olga Szymanská
a tiskové materiály Národní galerie



Posvícení na sv. Jiří, detail obrazu Maertena van Cleve (dílnská replika), kolem 1570, majitel Arcibiskupství olomoucké

Výstava TANCE A SLAVNOSTI 16. – 18. století ve Valdštejské jízdárně potrvá do 3. května 2009. Při předložení vstupenky z této výstavy má každý návštěvník možnost navštívit zdarma stálou expozici BAROKO V ČECHÁCH (do 30. března

2009) a také výstavu „SMÍM PROSIT?“ – Tance a slavnosti v grafickém umění 18. století – obě ve Schwarzenberském paláci.

DOPROVODNÉ PROGRAMY

<http://www.ngprague.cz/cz/10/0/1881/sekce/tance-a-slavnosti-16-18-stoleti/> přednášky odborníků vždy ve čtvrtek v 16.30

26. 2. Taneční kultura lidových slavností, Daniela Stavělová

12. 3. Čeští kazatelé raného novověku a tanec, Miloš Sládek

26. 3. Tanec v období baroka, Hana Slačálková (přednáška s tanečními ukázkami)

9. 4. Taneční hudba doby renesance a baroka, Michaela Freemanová (přednáška s hudebními ukázkami)

23. 4. Téma slavností ve výtvarném umění, Andrea Rousová

SPECIÁLNÍ AKCE VÝSTAVY

13. 3. pátek v 19.00 Vivat Stella!

Symbolika v tancích pozdní renesance, vystoupení souboru Chorea Historica v klášteře sv. Anežky České (více informací na www.choreahistorica.wz.cz). Prodej vstupenek na výstavě ve Valdštejnské jízdárně.

Cena: 200 Kč / Místo konání: klášter sv. Anežky České - kostel sv. Františka (U Milosrdných 17, Praha 1)

24. 4. pátek v 16.30 Svatojiřské posvícení Krátký komentář kurátorky Andrey Rousové k tématu posvícení ve výtvarném umění a poté vystoupení souboru renesančních tanců Alla Danza (www.alladanza.cz).

Cena: 20 Kč + snížené vstupné / Doba trvání: 50 min. / Místo setkání: u pokladny / Rezervace: není nutná

26. 4. neděle v 19.30 Bratři Bachové

(W. F. Bach, C. Ph. E. Bach, J. S. Bach, J. C. F. Bach), hraje soubor Collegium Marianum (více informací o koncertě a prodeji vstupenek na www.collegium-marianum.cz). Po předložení útržku vstupenky z výstavy bude poskytnuta 10% sleva vstupného na toto vystoupení. Místo konání: koncertní sál Collegia Mariana (Melantrichova 971/19, Praha 1)



POSVÁTNÁ, NEBO LITURGICKÁ HUDBA?

Druhého prosince loňského roku proběhl v barokním refektáři dominikánského kláštera u Sv. Jiljí v Praze debatní večer nad revue Salve 2/08 – hudba a liturgie na téma „Posvátná, nebo liturgická hudba?“ Byl jsem vyzván, abych zprostředkoval informace o tomto večeru pro web varhanici.info. Pomocí svých poznámek jsem se tedy snažil shrnout hlavní body a myšlenky, které mě zaujaly nebo které jsem považoval za důležité.

Po přivítání otcem provinciálem Benediktem Mohelníkem OP uvedl hosty pan Norbert Schmidt, výkonný redaktor Salve. Večer moderoval P. Dr. Vojtěch Eliáš. Po jeho pravici seděl P. Prof. Dr. František Kunetka SDB a PhDr. Tomáš Slavický Ph.D. a vlevo pak Ing. Jiří Hodina a MgA. Miroslav Pšenička. Postupně byla diskutována tato témata:

Co je nejžhavější v oblasti duchovní a liturgické hudby?

Z odpovědí by se dalo shrnout – vyjasnit terminologii, rozvinout diskusi ve farnostech i na biskupství, jak se postavit k tradici a vývoji liturgické hudby, uvádění dokumentů do praxe, teoretická praxe a skutečná realita.

Co je Musica sacra; co je duchovní a liturgická hudba?

Musica sacra – ve smyslu termínu užívaném v církevních dokumentech je myšlena jako liturgická hudba (posvátná ve starších překladech). Liturgická hudba je tedy hudba užívaná při liturgii. Každá liturgická hudba by měla být duchovní, avšak ne každá duchovní hudba je hudbou liturgickou. Pak probíhala diskuse o různých méně či více vhodných vlastních jako např. posvátná, náboženská, kostelní, bohoslužebná hudba atd.. (srov. dokumenty o liturgické hudbě: <http://musicasacra.cz/index.php?m=8>)

Ne vždy je však bohužel liturgická hudba při mši svaté dokonalá (zazněla paralela – stejně jako kázání).

Jaké je tedy měřítko kvality pro liturgickou hudbu?

To je právě asi ten největší oříšek. Jednoznačně by mělo jít o hudbu, která posvěcuje a otevírá cestu k Bohu, neprovokuje však zároveň negativní vlivy a asociace. Zazněly estetické paralely mezi architektonickým slohem a vznešenými hudebními formami či různými výtvarnými směry. Mnohdy může být i hudba jen efektní, bez účinku posvěcení a povznese ní k Bohu. Na druhou stranu je nutno brát vždy v úvahu místní podmínky. Těžko se tedy určí jednotná měřítka. Mnohdy jde o hudbu poplatnou době a vkusu. Analogicky místu to platí i v čase, některá direktivní nařízení se později ukáží být zcela překonaná.

Setkání mládeže, Klokoty – zajímavý extrém.

Šlo ještě o hudbu liturgickou? Tím, že byla použita při liturgii, tak tedy ano. Byla však její forma vhodná a dostatečně kvalitní? Co v člověku tato hudba evokuje? Co tvoří sakralitu? Budou zde vždy existovat pluralitní názory. Tento problém je bohužel jen těžko uchopitelný. Existuje zde i mnohaletá hudební tradice a zkušenost, na kterou můžeme v tomto ohledu zcela jistě navázat. Těžko však něco kategoricky a striktně zakazovat (paralela s křepčícím tancem Davida). Opět tedy ve značné míře záleží na tom, kde a pro jaké společenství je hudba určena. Tento svět je sakrální, ale i profánní. Slovo se stalo tělem, tedy i svět je sakrální. Mezi sakrálním a profánním je úzká, jen těžko oddělitelná a definovatelná hranice. Protikladem sakrálního není profánní, ale antisakrální, tedy svět proti Kristu.

Jakou hudbu kdy užít?

Hudba má pokud možno evokovat mysl k danému tajemství (myšleno např. k právě slavené části mše sv. – introit, přijímání...). Liturgická hudba by měla tedy vyvolávat v daný okamžik vhodné emoce. Kdo to však tuto vhodnost určí? Je naděje, že se vždy v církvi objeví lidé kompetentní, vedení Duchem svatým, jak na kůrech, tak i v církevní hierarchii. Hudba by nás neměla „zvednout“ jen rytmem, ale „zvednout“ hlavně duši k Bohu. Nakolik se toto povedlo v Klokotech zůstane pro mnohé otevřenou otázkou, pro jiné je odpověď zcela jasná. Jistě je dobré mít však stále na paměti, za jakých podmínek se hudba produkuje. Zaznělo zde přirovnání o vysílání na zcela jiné frekvenci, než je přijímač, tak k přenosu nedojde. Je tedy i úkolem výchovy sjednotit, nabídnout a vysvětlit kvalitu té či oné hudby vhodné pro liturgii. V tomto časoprostoru se však asi nikdy ideálního stavu nedočkáme.

Celkově mohu říci, že debatní večer na toto téma svůj smysl určitě měl a v těchto akcích by se zcela jistě mělo pokračovat. Litoval jsem jen, že pro malý časový prostor nebylo možno vše dostatečně zodpovědět a prodiskutovat. Např. mě osobně by ještě zajímala podrobněji otázka nové tvorby a nového možného hudebně-liturgického pojetí eucharistické modlitby (Salve 2/08 – str. 46/prof. F. Kunetka). Přimlouval bych se proto, aby eventuelní příští termín diskuze o liturgické hudbě, bude-li nějaká, byl dán spíše na sobotní dopoledne, aby se mohli zapojit i mimopražští zájemci a nebyla tak diskuze v časové tísní. Z těchto setkání by pak mohl vzniknout nějaký dokument či zápis nejen pro církevní hudebníky, ale též i jako podklad pro církevní autority...

Petr Chaloupský
převzato z <http://www.varhanici.info>

Vážení přátelé!



Z redakční pošty uplynulého roku

UKÁZKY Z DOPISŮ

Vážení a milí,
dovolte mi, abych Vám poděkoval za Vaše nemalé úsilí a Vaši práci v uplynulém roce a popřál Vám jen úspěchy a radost z nich v celém tomto novém roce. Prosím, pozdravte a popřejte mým jménem i mým dobrým přátelům panu Dr. Eliášovi a Pavlovi Svobodovi ...

Velmi rád jsem otevřel a četl různé články v Psalteriu, v časopisu, jenž pomáhá opět otevřít cestu ke Staré Evropě, jenž byla vždy ryze křesťanská ...

Splňuji vámi nastavené regule - předplatitelem Varhaníka jsem od samého začátku jeho vycházení. I tak jako skoropenzista budu hledat možnost přispět na režii Psalteria ...

V poslední době došlo k výrazným posunům v mé psychice, takže již nejsem schopen věnovat pozornost aktivitám Společnosti pro duchovní hudbu. Fandím Vám, ale jsem natolik mimo, že již pro mne nemá význam být členem, SDH. Vymažte mě prosím z databáze. Děkuji za pochopení ...

Děkuji za zaslání Vašeho časopisu „Psalterium“ a zatím pro nedostatek financí časopis odhlašuji na příští rok 2009. Mnoho jsem se dozvěděla ...

DOPISY:

Dobrý den,
reaguji na "vzkaz redakce", který byl přiložen k poslednímu číslu Psalteria.

Je pravda, že nejsem členem SDH, časopis Psalterium jsem si také nikdy neobjednávala. Poté, co jsem v roce 2005 absolvovala Convivium, zůstalo zřejmě mé jméno ve Vaší databázi a od té doby pravidelně dostávám nejen časopis, ale i nejrůznější maily. Doposud jsem za Psalterium neplatila, protože mi nikdy žádná složenká nepřišla.

Dnes jsem provedla platbu příkazem za rok 2007 i 2008 a budu ráda, když mi budete Psalterium i nadále posílat, jelikož je podnětné a přináší řadu zajímavých informací.

Co se týče mé "práce na roli duchovní hudby..", o které chcete být informováni: jsem absolventkou KTF UK a JAMU (obor hra na varhany), angažuji se jako sólový hráč nebo doprovoděč a příležitostně liturgický varhaník nejen v římské církvi. Ještě před pár lety jsem byla velmi aktivní ve své farnosti, avšak přestala jsem mít chuť. V tomto smyslu se plně ztotožňuji s výpověďmi všech autorů článku Na Plzeň, Vávro, na Plzeň (pocházím totiž ze stejné diecéze a situaci velmi dobře znám). Nesouhlasím s tím, že kvalifikovaní hudebníci nejsou za svoji práci placeni a nemohou uzavřít pracovní poměr, jako je tomu např. v Německu. Domnívám se, že od tohoto bodu se odvíjí veškerá úroveň, kvalita a snaha. Každá průměrná dělnická práce je dnes hodnocena dotací cca 300Kč za hodinu, ale kvalifikovaný hudebník není často doceněn ani poděkováním.

Momentálně jsem na mateřské dovolené, takže hudební dění sleduji jen pasivně, ale doufám, že se poměry změní a církevním hudebníkům bude navráćena důstojnost.

S pozdravem

Jana Smolová

Vážená redakcia, milí priatelia!

So žialom Vám oznamujem, že pre vysoký vek (vypĺňam 83. rok svojho veku), ale najmä zdravotno-zrakové problémy, musím ukončiť odber Vášho vynikajúceho časopisu. Z neho som počas dvoch rokov získal základný pohľad na české nábožensko-duchovné dianie, najmä v oblasti duchovnej hudby. V pravom slova zmysle – závidím vám. (Myslené v dobrom!) Na Slovensku sme ďaleko od toho. Ani od vyšších cirkevných predstaviteľov sa duchovnej hudbe nedostane toľko pozornosti ako v Čechách. V našich chrámoch (aj v mestských) sa čím ďalej tým viac prezentuje tzv. ľudové umenie. Bručiacie hudivné nástroje (gitary a pod.) a vykričaný vokálny prejav. Ale čo s tým robiť? Záujem o serioznu napr. viachlasý spev nie je, lebo je to nemoderné, zastaralé. A to, čo títo „Umelci“ produkujú pri sv. omšách, sa ľuďom páči. Darmo je. Štyridsať rokov stagnácie zanechalo hlbokú stopu. Hádam za dve – tri desaťročia sa to napraví. S Božou pomocou!

Vám, vážení priatelia – šéfredaktorovi, redakčnej rade a všetkým, čo sa na zveľaďovaní duchovnej hudby podieľajú, želám dobré a pevné zdravie a vynikajúce úspechy v novom roku 2009. Boh Vám žehnaj!

Josef Michel, Bátovce

Vážená redakcia Psalteria!

Posielam Vám srdečný pozdrav z Budapešti, z farnosti Nanebovzatia Panny Marie, v centre hlavného mesta Maďarska. Školský rok 2008/2009 strávim v tejto farnosti, ako pastoračný ročník, čo je v Košickom seminári povinný po druhom roku akademických štúdií.

Ja som bohoslovec Košickej Arcidiecézy, mám 22 rokov, bol som na letnej škole duchovnej hudby Convivium v Kráľíkách, takže pán Kub ma určite pozná. Teraz prišli moje knihy, čo som objednal zo Solesmes, veľmi sa teším.

Tento rok, moja činnosť v duchovnej hudbe je dosť obmedzená, nemám na starosti hudbu tu v Maďarsku, iba miništrujem. Sem-tam navštívim niektorý organ v meste, je tu mnoho veľkých organov. 4 a 5 manuálové.

Od decembra 2008 som začal spievať v Schola Gregoriana Budapestiensis, pod vedením Georga Béresa, kňaza z Viedne. Raz do týždňa, útorok máme nácvik o 17:30 a potom na sv. omši o 18:30 spievame chorál z Graduale Triplex.

V Košiciach, čo som bol dva roky: bol som hlavným organizátorom Kňazského seminára. Tam sme tiež spievali, na sv. omšách, štvrtok sme mali latinské omše, zo spevom z Graduale Simplex, a v nedeľu omšu s veriacimi, tam sme spievali väčšinou slovenské spevy, sem-tam antifónu na Offertorium alebo Communio z G. S.

Ja som viac organista, ako spevák, keď spievam, tak najradšej gregorián, ale nepohrdnem ani polyfóniou, od Bacha po Mozarta a podobne. Gitarové spevy, tie na sv. omšu nepatria.

Ja nemám žiadne pripomienky a podnety k Vašej práci, páči sa mi Váš časopis Psalterium, proto som ho aj objednal a som Vám vďačný, že mi ho posielate.

Ostávam s katolíckym pozdravom, prajem Vám do nového roka 2009 veľa Božieho požehnania, robte všetko na jeho väčšiu slávu.

Dionýz Takács,
seminarista

KONCERT NA POČEST PAPEŽOVA BRATRA V SIXTINSKÉ KAPLI

V sobotu 17. ledna v podvečer se v Sixtinské kapli ve Vatikánu konal koncert na počest mons. Georga Ratzingera, papežova bratra, který v těchto dnech oslavil 85. narozeniny. Linecký Orfeo Baroksorchester spolu s řezenským katedrálním sborem Domspatzen provedl mši c-moll Wolfganga Amadea Mozarta. Jubilant byl, jak známo, dlouholetým dirigentem tohoto sboru. Koncertu se přirozeně účastnil bratr oslavence, Benedikt XVI., a také podsekretář předsedy vlády Gianni Letta, který Mons. Georgu Ratzingerovi udělil vyznamenání Velkého kříže Italské republiky. Je známo, že služba církvi a velká láska k hudbě neustále provázejí bratry Georga a Josepha Ratzingera, který na závěr koncertu řekl:

„Mám za to, že jsme nyní prožili něco více než obyčejný koncert. Byla to modlitba hudby. V Mozartově mši jsme se mohli dotknout něčeho z velkoleposti a krásy Boha samého.“

Ve své improvizované promluvě v němčině pak Benedikt XVI., obrácen k bratrovi Georgovi, zavzpomínal:

„Když jsi se narodil, právě se končila

inflace a lidé, včetně našich rodičů, přišli o všechny své úspory. Potom přišla světová ekonomická krize, nacistická diktatura, vězení. Po válce pak nová naděje a radost. V rozbitém a vykrváčeném Německu jsme vykročili na novou cestu.“

Papež pak poukázal na dvojí bratrovo povolání k hudbě a ke kněžství, jež se vzájemně prolínala; na jeho „kněžskou službu hudbě a předávání radosti z Boží existence světu a člověku prostřednictvím hudby a zpěvu“. Tento sbor, řekl pak Benedikt XVI. o řezenském katedrálním sboru Domspatzen, byl založen před více než tisíci roky a stále vnáší do světa radost a krásu Boží.

Svému bratrovi pak papež popřál další mnohá léta života v radosti z Boha a z hudby a italsky pak ještě dodal:

„Rád bych, kdyby nádherná hudba, kterou jsme mohli vyslechnout v tomto jedinečném prostoru Sixtinské kaple, přispěla k prohloubení našeho vztahu k Bohu a oživila v našem srdci radost, která pramení z víry, aby se každý stal jejím přesvědčivým svědkem v každodenním prostředí vlastního života.“

(Radio Vatikán, 19. 1. 2009)



PAPEŽ NA YOUTUBE

Svatý Stolec má ode dneška svůj kanál na internetových stránkách YouTube. Iniciativa byla představena ve Vatikánu 23. 1. 2009 na tiskové konferenci společně s poselstvím Svatého otce ke Světovému dni sdělovacích prostředků. Ten připadá každoročně na neděli před slavností Seslání Ducha Svatého, letos tedy na 24. května. Poselství, kterým se letos papež obrací především na mladou, „digitální“, generaci, má být impulzem k evangelizaci světa internetu, aby se stal místem obrany hodnot a nedocházelo zde k banalizaci lidských vztahů.

Benedikt XVI. v poselství oceňuje výhody nových technologií, které musejí být dány do služby všem lidem.

Na internetovém portálu

www.youtube.com/vatican

je možné sledovat videozprávy připravované Vatikánským televizním centrem a Vatikánským rozhlasem v několika jazycích – anglicky, španělsky, německy a italsky.

podle RaVa



PSALTERIUM, zpravodaj pro duchovní hudbu

Ročník 3, č. 1/2009. Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Kolejní 4, 160 00 Praha 6, IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz, <http://zpravodaj.sdh.cz>, <http://blog.sdh.cz>.

Šéfredaktor Jiří Kub. Redakční rada: Jaroslav Eliáš, Milena Holomková, Evžen Kindler, Libor Mathauser, Rastislav Podpera, Tomáš Slavický. Výkonný redaktor Jarmila Štogrová. Design Jana Majcherová.

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774